

Vaše značka	S-ST-VZP-24-01189957-A44A, OK-42/2024	Vážený pan Ing. Zdeněk Kabátek ředitel Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky Orlická 2020/4 130 00 Praha 3
Sp. zn.	2690/2023/VOP/IRP	
Č. j.	KVOP-31967/2024	
Datum	12. srpna 2024	

Vážený pane řediteli,

děkuji za vyjádření ke zprávě o šetření ve věci pana **A.**, nar. xxx, bytem xxx, **zastoupeného jeho matkou (opatrovnící) paní B.** (stěžovatelka).

Protože Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky (VZP) nepřijala žádné opatření k nápravě vytýkaného pochybení, vydávám podle § 18 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, své závěrečné stanovisko. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Závěry ze šetření a vyjádření VZP

VZP jsem vytkl, že nesprávně stanovila okamžik, od kterého syn stěžovatelky začal podléhat českým předpisům sociálního zabezpečení. Vyslovil jsem závěr, že syn stěžovatelky měl být považován za nezaopatřeného, a tedy podléhat německým předpisům sociálního zabezpečení, až do dne, kdy poprvé obdržel výplatu invalidního důchodu. Argumentoval jsem tím, že

- (1) zaopatřeným se příjemce důchodu stává až faktickou výplatou důchodu;
- (2) syn stěžovatelky nemůže zpětně získat český příspěvek na péči;
- (3) nemožnost čerpání příspěvku na péči představuje překážku volného pohybu osob;
- (4) Ministerstvo práce a sociálních věcí (ministerstvo) zastává dlouhodobě stanovisko, které potvrzuje můj závěr;
- (5) citovaný rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ve věci přeplatku na pozůstalostních důchodech není přílehlavý k případu stěžovatelky.

VZP se **neztotožnila s mými argumenty**. Odkázala na své předchozí vyjádření a doplnila další argumenty k podpoře svého závěru.

Nově citovala rozsudek Soudního dvora Evropské unie (SDEU), v němž SDEU vyložil pojem „nárok na důchod“ v souvislosti s výplatou věcných dávek při souběhu důchodů z různých členských států.¹ Podle SDEU se v dané souvislosti považuje nárok na důchod za existující

1 Podle čl. 27 nařízení Rady (ES) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství. Prakticky shodnou úpravu obsahuje čl. 23 nařízení Evropského

od začátku období, za které byl důchod vyplacen, bez ohledu na to, k jakému dni o něm příslušný úřad rozhodl.²

Ohradila se také vůči tomu, že by její výklad pojmu „poživatel důchodu“ představoval překážku volného pohybu osob. Poukázala na čl. 17 nařízení č. 883/2004, podle kterého pojištěnec může čerpat plnou péči na účet zdravotní pojišťovny státu, v němž je pojištěný, i když se přestěhuje do jiného členského státu. Ve státu, ve kterém je pojištěný, může rovněž žádat o příspěvek na péči. Obtíže podle ní nastávají až při zpětném přiznání důchodu. Nelze jí však přičítat k tíži, že Česká republika neumožňuje zpětné čerpání příspěvku na péči.

Dále uvedla, že zákon o veřejném zdravotním pojištění řadí poživatele důchodu mezi státní pojištěnce. Za poživatele důchodu přitom výslovně označuje i osobu, která splňuje podmínky nároku na důchod, ale podle důchodových předpisů jí nenáleží jeho výplata.³ Mnou zastávaný závěr podle ní odporuje tomuto ustanovení. Navíc by jeho přijetí mělo negativní dopad na pojištěnce. Ti by si museli sami hradit pojistné za období od přiznání důchodu do jeho první výplaty.

K tomu dodala, že zákon o veřejném zdravotním pojištění rozlišuje mezi poživatelem důchodu a osobou, která je invalidní ve třetím stupni, ale nesplňuje další podmínky pro přiznání invalidního důchodu.⁴ Z toho dovodila, že počátek požívání důchodu by měl být spojen s přiznáním invalidního důchodu, a nikoli s jeho výplatou.

Zdůraznila rovněž, že vyjádření ministerstva není podrobněji odůvodněno. Ministerstvo pouze uvádí, že dlouhodobě setrvává na stanovisku, které je totožné se stanoviskem autorek komentáře k zákonu č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Závěrečné hodnocení

Argumenty VZP jsou věcné a logické. **Nadále jsem však přesvědčen, že v souvislosti s přechodem dítěte z nezaopatřenosti do zaopatřenosti v důsledku přiznání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně je třeba pojem „poživatel důchodu“ vykládat odlišně.** Jak se ukázalo i v šetřené věci, zejména na případy se zahraničním prvkem může mít obecně používaný výklad tohoto pojmu velmi negativní dopad.

I když mladý dospělý dostane důchod zpětně od data jeho přiznání, ne vždy mu doplatek důchodu bude stačit na úhradu veškerých závazků, které mu v důsledku zpětného přiznání důchodu vzniknou. Kvůli tomu se on sám a jeho rodina snadno mohou dostat do dluhových pastí, z nichž bude velmi obtížné se dostat. Domnívám se, že toto je také

parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. 4. 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, které nahradilo citované nařízení.

2 Rozsudek SDEU ze dne 4. 6. 2015, *Fischer-Lintjens*, C-543/13, ECLI:EU:C:2015:359, curia.europa.eu.

3 Ustanovení § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

4 Srov. § 7 odst. 1 písm. j) zákona o veřejném zdravotním pojištění.

důvodem, proč ministerstvo pro účely posouzení nezaopatřenosti zastává odlišný výklad předmětného pojmu.

Účelem institutu nezaopatřenosti je zvýšená ochrana dětí a mladých dospělých, kteří se kvůli svému věku, zdravotnímu stavu či studiu nejsou schopni o sebe plně postarat. Z tohoto pohledu je v jejich zájmu, aby byli považováni za nezaopatřené až do chvíle, než skutečně dostanou přiznaný důchod. Výklad, v jehož důsledku jim hrozí, že spadnou do dluhů, odporuje smyslu této ochrany.

Návrh opatření k nápravě

Podle § 19 zákona o veřejném ochránci práv navrhuji, aby **VZP vyrozuměla příslušnou německou zdravotní pojišťovnu, že syn stěžovatelky byl považován za nezaopatřeného, a tedy podléhal německým předpisům sociálního zabezpečení, až do dne, kdy obdržel první výplatu invalidního důchodu.** Přesné datum výplaty důchodu sdělí VZP Česká správa sociálního zabezpečení.

Vážený pane řediteli, žádám Vás, abyste mně podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda jste provedl navržené opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení tohoto stanoviska.

Děkuji Vám za spolupráci.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(podepsáno elektronicky)